



1.0 VULA VAKAVITI

VULAIWEREWERE (via veidonui kei na June)

E vanua, vula ni werewere, oti na kelikeli, tei tiko na uvi taumada. Matua na kawai, keli. Se tiko ga na duruka kei na vico. Uro na ugavule, bulubulu ena nuku me kua ni icoi ni kawai.

Mai wai, qoli lawa - gauna ni daniva, sarā. Sa kune na tovuto.

VULAILILIWA (June-Okosita vakacaca)

Liliwa na draki, lutu na tegu, cevata na waiwai. Liwa na ceva, cevaceva na gusu, basika vakalevu na kani. E dau yacana tale ga na *vulaikaburakisenigasau*, ni kaukaua kece kina na matanicagi, gauna ni bogiwalu; se na *vulaimagomago* se *vulaividividi*, ni mago kina na uvi, tivoli, cago; se na *vulaivila* se *vulaiwiduri*, ni mira kina na drau ni kau e so, me vaka na wi, tavola, sinu; se na *vulaimatimati*, ni dau di caracara na mati ena siga. E yali na manumanu e so, me vaka na namu, lago, lagokata. Vakasucu na manumanu ni waitui - na kasaqa, na torō, na gogo. Kunekune dredre na vonu.

2.0 WAI VAKAVITI

1. YALEWAVOKI tv CAGINIVUGALEI -*m mate ni kuli, tutubu wavokita na toloda, wadadamu, bubuta mai vaka na kama, vakawai qai mosi, kainaki ni sota na karokaro, mate o koya e tauva.*

cagivugalei [yacana raraba], **beleti** [Bulu Ba], **dadarikai** [Sawani, Naitasiri], **daridarikai** [Toga Naqavoka], **lewavoki** [Lau kei Vatulawa], **mokoteikara** [Verata,



Wainibuka], **salasalato** [Ovalau], **waimale** [Yasayasamuala], **yalewavoki se totokonivudi** [yacana ena so tale na vanua]

1. Vusoi vakalailai ena wai na drau ni kaukarasiga me vusovusoa, vakatabatabaki na yago ena kena wai.
2. Mamai na drau ni yaqona, vakabi wavoki.

iVakamacala ni kau

Kaukarasiga *n m* kau lailai toka, vutivutia na drauna, se vulavula. E vaka na davarasi, ia e levu cake qai uua; tv **bonaabulumakau** [Vanualevuiloma], **bonanabulumakau** [Lovoni, Ovalau], **cavucaudri** [Kadavu], **dava** [Wainibuka], **denidenisiga** [Lakeba], **draunisiga** [Suva], **kaunisiga** [Nabukavesi], **kaurasiga**, **kauirasiga** [Yasayasabeqa] , **momodi** [Vatulawa];

Yaqona *n m* kau lailaitoka, vica vica vata na tolona lailai vakatagona drau lumisa lelevu toka, sega ni se, dau caka kina na wainigunu na yaqona;

2. YALOKA NI MATA (mosi)

1. Qili na drau ni botebotekoro, sui na mata.
2. Mamai na drau ni gasau, vuloni, sui na mata.
3. Me bosobosoraki na drau ni dilo e loma ni bēseni wai, vakadewa, qai o rai kina.

iVakamacala ni kau

Botebotekoro *n m* kau lailai sara ni yasa ni vale kei na iteitei &s, drau mokimokiti momoto, vutivutia na tolona, se vulavula lalai; tv **betebetekoro** , **botebotoroyalewa**



[Kadavu], **hukuvanua**, **suguvanua** [Serua, Rakiraki], **sukuvanua** [Wainibuka], **usuvanua** [Solevu-Bua], (**adivilivili**, (**eve**(**evedre**(**a** [Vanualevuicake];

Gasau 1 *n* m co balavu vakatagona, drauna e lila babalavu veitavai. Yaga ena tara vale vakaviti, viri ba, dianimoto, cina, ivakada ni uvi & tv **diadia** [Vanualevu], **dravo** [Verata, Wainibuka, Rakiraki, Ovalau], **gosau** [Namosi], **gwasau** [Yanuya-Serua], **hina** [Nadroga], **sina** [Ba, Vuda, Waya], **taba** [Vatulele], **vita** [Yasawa], **vitavita** [Tavea, Bua], **yavita** [Yasawa];

Dilo *n* m kau levu sara ni baravi, drau lelevu toka a lumisa, vuana e moqimoqili lelevu vaka na vua ni dawa. Ra dau qito mapolo kina na gone, se vakawirimulomulo; tv **tilo**, **zilo**;

3.0 iVosavosa Vakaviti

Na ivosavosa cava e kena ibalebale ni tovolei me vunitaki na ka dina.

Vakaiubi na lua ni madrai:

Qo e dua na mataqali kakana vakaviti e dau caka ena gauna e liu ka yacana na madrainiviti, dau yacana e liu na madrai ga. Voci se koi na kakanadina, vb uto, vudi, ivi, tavioka, sobu ena kena davuke se na qara me maroroi kina qai conaki ena draudrau me vakavula qai bulagi, oti keli mai, vakaniu, kovu, qai saqa se vavi; dau isasabai ni dausiga se ivalu, se ivaqa ni soko balavu; kena mataqali: bila, madraivudi, sikiviro;

June 12, 2018

CULTURAL ENHANCEMENT PROGRAM –

NODA VOSA



O koya gona ni ubi vinaka na davuke ni madrai ena sega ni kauta tani na iboi ni madrai me vaka na iboi ni bila, qai kau mai kina na ivosavosa qo Vakaiubi na lua ni madrai.

TABANA NI VOSA & ITOVO VAKAVITI